

Artikel hämtad från Amnesty Press

Den kan också hittas på:

www2.amnesty.se/ap.nsf/0/4de8c46ef4958948c125708c0039fe4a?OpenDocument

En gång kastlös – alltid kastlös

Av Sanna Lundell

Omkring 17 procent av Indiens befolkning är daliter, som står utanför kastsystemet. Trots Indiens modernisering och officiella förbud mot all diskriminering lever daliterna fortfarande som en oberörbar grupp.

Dammet yr och värmen trycker i Indiens huvudstad New Delhi. Monsunen ligger som ett lock över staden. Överallt längs Delhis ådernät av bullriga gator sitter kvinnor och barn som, så fort vi stannar för rött ljus, erbjuder bilfönstervätt, försöker kränga tidningar eller sträcker fram en bedjande hand i hopp om ett par rupier.

I New Delhi lever 30 procent av befolkningen under fattigdomsnivån. Nästan alla de fattiga är kastlösa – daliter. I hela Indien bor 170 miljoner daliter, de utgör cirka 17 procent av befolkning. Kastsystemet är ett av Indiens mest märkliga mysterier och är djupt rotat i den traditionsbundna konservativa samhällsstrukturen.

Daliterna som förr gick under benämningen »oberörbara« står utanför de fyra kasterna: Brahman – präster, Kshatriyas – krigare, Vaishyas – handelsmän, och Shudras – tjänare. Kastsystemet bygger på en hierarkisk social struktur och den religiösa föreställningen om »renhet« respektive »orenhet«. Människor föds helt enkelt med olika värde. Daliterna anses vara orena. Att röra vid en dalit, eller ens röra vid ett föremål som en kastlös person har varit i kontakt med ger dålig karma, och det krävs otaliga reningsritualer för att bli »ren« igen.

– De i särklass största problemen för kvinnliga daliter är fattigdom och brist på utbildning, och naturligtvis diskriminering, säger Anitha Bharti som är lärare i en kommunal skola i norra Delhi.

Anitha Bharti är själv dalit och har fått kämpa för att ta sig dit hon är i dag. Hon växte upp i ett slumområde i Delhi och hennes pappa var skräddare. Trots att ingen av föräldrarna kunde läsa eller skriva, så var de måna om att deras fyra barn skulle få gå i skolan. Pappan jobbade extremt hårt för att ha råd med skolavgifter, böcker och skoluniformer.

– Jag hade turen att växa upp i en familj som på något märkligt vis var medveten om att utbildning är den enda vägen ut ur fattigdomen. Däremot kommer jag aldrig ifrån det faktum att jag är född kastlös, och alltid kommer att förbli det.

Kastidentiteten följer henne som en plågende skugga genom livet. Kasten syns inte, men är ändå påträngande påtaglig.

– Överlag så är frågan om vilken kast man tillhör bland den första som ställs i möten med nya människor. Det är så man förhåller sig till varandra socialt.

Att vara dalit innebär för Anitha att ständigt vara utsatt för en typ av osynlig, socialt accepterad diskriminering som började den dag hon föddes. När hon började skolan blev hon snabbt obarmhärtigt varse om att hon var annorlunda. Hennes kamrater, födda i högre kaster, fick inte äta lunch vid samma bord som hon, Anitha tilläts inte dricka vatten från samma kran som de andra, och barnen skrek glåpord efter henne. Hennes kastidentitet befastes i mötet med de högre kasterna och hon har i hela sitt liv känt sig tvungen att bevisa att hon duger.

Indiens grundlag och andra lagar erkänner formellt alla medborgares individuella fri- och rättigheter. Diskriminering på grund av kasttillhörighet är straffbelagt. Indien har också ratificerat i stort sett alla FN:s konventioner om mänskliga rättigheter och har inrättat flera kommissioner till skydd och stöd för minoriteter.

Redan 1950 infördes ett kvotsystem som reserverar ett visst antal platser för daliter i politiska församlingar, myndigheter och i det statliga utbildningsväsendet. Det är tack vare kvotsystemet som Anitha Bharti kan arbeta som lärare. I en privatskola skulle hon aldrig få anställning. Kvotsystemet är dock begränsat till den offentliga sektorn som endast utgör 10 procent av den totala sysselsättningen i Indien. Trots myndigheternas initiativ påminner daliternas situation mycket om apartheidsystemet i Sydafrika.

Hundar skäller och cykel-rickshawn får väja för kor och grisar på vägen mot Sanjay Camp, ett slumområde i norra Delhi. Ett par sopberg separerar Sanjay Camp från stadsdelen Shalimar Bagh. Bostadshusen ändrar karaktär och väl framme i Sanjay Camp liknar de mest tegelruiner. Överlag bor daliter runt om i Indien åtskilda från resten av samhället.

Längs de trasiga asfaltsgatorna rinner avloppsvatten i diken och marken är täckt av sopor och djurspillning. Här i Sanjay Camp-området bor daliter som försörjer sig som slaktare. Att arbeta med döda djur är traditionellt ett arbete för de kastlösa. Arbetet anses enligt religionen och de högre kasterna vara bland det smutsigaste och mest förbjudna man kan utföra. Det ger dålig karma. I oktober 2002 lynchades fem daliter i delstaten Haryana av en folkmassa efter anklagelser om att de skulle ha dödat en ko.

Några av Anitha Bhartis elever bor i Sanjay Camp, och 14-åriga Rekha Rattanpal Singh möter oss utanför en tservering. Vi går genom smala gränder som leder oss fram till Rekhas Rattanpals familjs hus. Här i ett rum med stampat jordgolv på högst 10 kvadratmeter bor hela familjen Rattanpal bestående av mamma, pappa och fyra barn. Hela syskonskaran tar mig med på en rundvandring i kvarteret och vi får snabbt ett följe av nyfikna barn efter oss.

– Min dröm är att bli lärare, precis som Anitha Bharti. Och att lära mig ännu bättre engelska, berättar Rekha.

Rekha och hennes jämnåriga vänner visar mig skolan som ligger i området. De är omåttligt stolta över sin skola, sina stärkta skoluniformer och skolböcker. Med bakgrunden att endast 38 procent av alla flickor i Indien får möjlighet att gå i skolan är det lätt att förstå deras stolthet.

Många av barnen vi möter är undernärda, deras magar putar ut och deras hår har en brungul nyans. De äldre barnen vaktar de yngre, familjerna har inte råd att låta kvinnan vara hemma och ta hand om barnen. I stället beger sig kvinnorna in till centrala Delhi för att söka jobb som daglönare.

– Ofta tvättar jag kläder åt de högre kasterna i floderna runt om i staden, berättar Madha Devi som bor granne med familjen Rattanpal.

På det arbetet tjänar Madha ungefär 35 rupier om dagen, motsvarande åtta svenska kronor. Männens tjänar det dubbla på att slakta. Med de inkomsterna är det en ekonomisk omöjlighet att låta barnen gå i skolan. Trots att de kommunala skolorna i stort sett är avgiftsfria, så måste barnen ha skoluniformer, böcker och mat med sig varje dag. En skoluniform kostar motsvarande en månadslön.

– Det är svårt att förmå föräldrarna att låta barnen gå i skolan. De behövs i arbetet kring familjen. På landsbygden är det inte alls ovanligt att barnen också jobbar utanför hemmet, de bidrar på så sätt till sin egen försörjning. Indien är det land med högst antal barnarbetare i hela världen, säger Anitha Bharti.

Trots att Indien har förbjudit diskriminering på grund av kast så förekommer i hög grad övergrepp i form av misshandel, förstörelse av egendom, tortyr och godtyckliga gripanden.

De allra mest utsatta är kvinnorna, som i egenskap av att vara just kvinnor, står allra lägst på hierarkistegen. Flickor gifts ofta bort när de är väldigt unga, våldtäkter är vanliga och många unga flickor tvingas bli tempeldanserskor – devadasi, en form av förtäckt, socialt accepterad prostitution. Små flickor tas från sina familjer för att tillägnas gudar i olika tempel. Där utnyttjas de sexuellt av präster och högkastiga hinduer. När de når puberteten hamnar de flesta devadasis i prostitution.

Solen går ned över Sanjay Camp. Folk lägger ut sina sovmattor på gatorna och familjen Rattanpal samlas i sitt rum och äter ris och linser. Anitha Bharti och jag återvänder in till stan.

– Daliternas kamp går långsamt, men framåt. Så fungerar det i Indien. Det tar tid.

Text: Sanna Lundell

Dalit-fakta

Ordet dalit betyder förtryckt. Benämningen blev allmänt känd under 1970-talet genom Dalit Pantherrörelsen. Ordet är självväld och står nu för självrespekt, bekräftelse och för kampen för daliternas fri- och rättigheter.

Medvetna daliter hävdar att de inte är och aldrig har varit hinduer. De står ju utanför kastsystemet och är inte tillåtna att vistas i templen eller få undervisning av prästerna.

Många daliter har försökt komma undan kastsystemet genom att konvertera till andra religioner, vanligtvis buddhism eller kristendom.

Oftast hjälper det inte, kastmedvetenheten är djupare rotad än så. Kristna daliter har egna kyrkor och muslimska daliter egna moskéer.

Majoriteten av Indiens daliter, cirka 70 procent bor på landsbygden och försörjer sig som dagavlönade jordbrukare.

De årliga rapporterna från den statliga kommissionen visar att daliter utsätts för våld och kränkningar av de mänskliga rättigheterna i stor omfattning. Under perioden 1981- 2000 anmäldes totalt 357 945 brott mot daliter.

Alla reportage

© Amnesty Press.

Citera gärna, men ange källan.